

УДК 340.132.2(477)

О. С. Проневич,

доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник центру вивчення проблем адаптації законодавства України до законодавства ЄС юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АДАПТАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОКТРИНАЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

*Осміслено доктринально-правовий компонент складного феномена адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Особливу увагу приділено з'ясуванню характерних ознак адаптації законодавства, аналізу нормативно-правових засад наближення законодавства України до *acquis communautaire*, характеристикі апробованих моделей адаптації законодавства та з'ясуванню прикладного значення адаптації законодавства у пріоритетних сферах.*

Ключові слова: адаптація законодавства, *acquis communautaire*, приблизна адекватність законів, апроксимація, гармонізація законодавства, пріоритетні сфери адаптації законодавства.

Постановка проблеми. Європейська інтеграція як невід'ємна складова процесу глобалізації полягає у створенні необхідних інституційно-правових засад економічного, політичного та соціально-культурного зближення (конвергенції) «цивілізаційно споріднених національних спільнот». Ця тенденція зумовлюється прагненням європейських держав консолідувати зусилля у розбудові спільного простору верховенства права, соціальної справедливості, миру, добробуту, вільної торгівлі, безперешкодного пересування й комунікації, безпеки та правосуддя. Об'єктивним наслідком інтеграційних процесів стало конституювання Європейського Союзу, що ґрунтується на спільних інтересах і цінностях унікального наднаціонального міждержавного об'єднання, членство в якому громадяни окремих європейських держав водночас розглядають як додаткову гарантію зміцнення національної державності та розвитку громадянського суспільства.

Євроінтеграція є вибором українського народу, що ґрунтується на усвідомленні європейської ідентичності, належності до європейської цивілізації та спільності історичної долі з європейськими народами. Визначення євроінтеграції як стратегічного орієнтиру, зовнішньополітичного пріоритету та ключової мети Української держави зумовлює необхідність імплементації європейських стандартів забезпечення прав і свобод людини, модернізації інститутів публічної влади на людиноцентристських засадах, подолання технологічної відстаості, покращання інвестиційного клімату, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного

виробника на європейському ринку, приєднання до структур спільної безпеки тощо. Важливим кроком у реалізації євроінтеграційних прагнень України є адаптація вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом у вітчизняній науці сформувалася традиція дослідження феномена адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Окремі аспекти зазначеної проблеми розглядалися правниками та фахівцями у галузі державного управління. Особлива увага приділялася загальним питанням адаптації законодавства України до законодавства ЄС (О. В. Баклан, С. В. Грищак, О. А. Євглевська, Н. М. Пархоменко, О. В. Прилипчук, М. В. Трубіна, І. В. Яковюк), інституційному аспекту адаптації національного законодавства (Ю. П. Гаряча, А. Круглашов, О. Ревуцька, О. М. Назаренко, В. Трюхан), наближенню загальноправової термінології (К. О. Трихліб), адаптації законодавства у сфері протидії злочинності (О. Ю. Шостко та ін.), адаптації інформаційного законодавства (Т. О. Коломоєць, С. В. Грищак), адміністративного законодавства у сфері охорони особистих прав (К. М. Рудой), аграрного законодавства (С. Ф. Домбровський), екологічного законодавства (Н. Я. Шпарик), трудового законодавства (Н. М. Мужикова, В. Ф. Пузирний, А. А. Семиног) тощо. Водночас аналіз наукового доробку вітчизняних фахівців свідчить про відсутність відповідних комплексних досліджень фундаментального характеру й архаїчність використовуваних у багатьох випадках парадигм, що суттєво ускладнює формування цілісного об'єктивованого розуміння сутності генези та еволюції інтеграційно-адаптаційного правового процесу, встановлення ступеня його впливу на сучасну національну правову систему й з'ясування прикладного значення адаптації законодавства для успішної реалізації євроінтеграційного курсу України.

Метою статті є осмислення доктринально-правового компонента складного феномена адаптації вітчизняного законодавства до законодавства Європейського Союзу з особливою акцентуацією уваги на аналізі нормативно-правових засад наближення законодавства України до *acquis communautaire*, виявленні характерних рис адаптації законодавства, характеристикі апробованих моделей адаптації законодавства як засобу правової інтеграції та рецепції європейського праворозуміння, з'ясуванні прикладного значення адаптації законодавства у пріоритетних сферах.

Виклад основного матеріалу. Україна є повноправним суб'єктом міжнародних відносин. Статтею 18 Конституції України передбачено, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного й взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права [1]. Згідно з п. 12 ч. 2 ст. 11 закону України

«Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» встановлено, що однією з основних засад зовнішньої політики є «забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі» [2].

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Євроінтеграційна перспектива головним чином була окреслена Угодою про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС) від 14 червня 1994 року (набула чинності 1 березня 1998 року). Згідно з ч. 1 ст. 51 УПС уперше актуалізовано проблему добровільного, часткового та поступового «зближення існуючого і майбутнього законодавства України з законодавством Співтовариства» («приведення законодавства України у відповідність до законодавства Співтовариства») шляхом установа «приблизної адекватності законів» (щоправда, без визначення прогнозованого ступеня сумісності законодавства, строків її досягнення, критеріїв оцінювання та санкцій за невиконання взятих зобов'язань) у 16 пріоритетних для зміцнення економічних зв'язків сферах (митне право, законодавство про компанії, банківське право, бухгалтерський облік компаній, податки, включно з непрямими, інтелектуальна власність, охорона праці, фінансові послуги, правила конкуренції, державні закупівлі, охорона здоров'я та життя людей, тварин і рослин, навколишнє середовище, захист прав споживачів, технічні правила і стандарти, енергетика, транспорт) [3]. У Національній індикативній програмі на 2007–2010 роки було виокремлено обмежену кількість пріоритетних сфер (підтримку демократичного розвитку та якісного управління, регуляторної реформи й розширення адміністративних можливостей, і розвитку інфраструктури) зближення із законодавством, процедурами, стандартами та практикою Європейського Союзу на основі цілей, визначених Угодою про партнерство і співробітництво та Планом дій Україна – ЄС. Цим документом фактично визначалися додаткові напрями (підпріоритети) адаптації законодавства України до *acquis communautaire*, а саме: покращання управління державними фінансами, вдосконалення систем інтегрованого управління державним кордоном, покращання управління міграційними потоками, інтеграція до європейського освітньо-дослідницького простору, налагодження міжлюдських контактів/обмінів. Водночас увага приділялася реалізації ліберального публічно-правового імперативу (зміцненню демократії та верховенства права, визнанню примату прав і свобод людини, забезпеченню належного врядування тощо) [4]. Національна індикативна програма на 2011–2013 роки створювала підґрунтя для інтенсифікації адаптаційно-правової діяльності у контексті забезпечення виконання завдань щодо сприяння набранню чинності Угоди про асоціацію між ЄС та Україною (включно із створенням

поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі) та забезпечення сталого розвитку [5]. Натомість у Додатку XVII «Нормативно-правове наближення» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (укладено 21 березня та 27 червня 2014 року в м. Брюсселі, ратифікована законом України № 1678-VII від 16 вересня 2014 року із заявою; з 1 січня 2016 року відповідно до ст. 486 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС тимчасово застосовуються такі положення цієї Угоди: розділ IV, за винятком ст. 158 тією мірою, якою вона стосується забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності під час кримінальних провадження, а також за винятком ст. 285 і 286 тією мірою, якою ці статті застосовуються до адміністративних проваджень та перегляду й оскаржень на рівні держав-членів; розділ VII, за винятком ст. 479(1) тією мірою, якою положення цього розділу обмежуються метою забезпечення тимчасового застосування Угоди; додатки I–XXV, а також Протоколи I та II [6]) закріплено перелік актів Європейського Союзу, що підлягають «горизонтальній адаптації» в секторах, які потребують нормативно-правового наближення (фінансові послуги, телекомунікаційні послуги, поштові та кур'єрські послуги, послуги з міжнародних морських перевезень) [7].

Юридіко-лінгвістичний аналіз україномовного тексту Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами свідчить про відсутність уніфікованого категоріально-термінологічного позначення процесу зближення законодавства України із законодавством ЄС. Зокрема, сторони Угоди одночасно оперують спорідненими категоріями «зближення» (ст. 51, 76), «приблизна адекватність законів» (ст. 51), «адаптація» (ст. 63, 77), «наближення» (ст. 60) та «встановлення еквівалентних норм» (ст. 68). У науковому середовищі також відсутня єдина думка щодо цього, що призвело до одночасного синонімічного використання термінів «адаптація законодавства», «гармонізація законодавства», «наближення законодавства» тощо.

Зазначена вище термінологічна еkleктичність у вітчизняному законодавстві делається шляхом легітимізації дефініції «адаптація законодавства». Так, у Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, затвердженій указом Президента України від 11.06.1998 № 615/98, адаптація законодавства трактується як зближення із сучасною європейською системою права, що забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної та культурної активності громадян України, економічний розвиток держави у рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах – членах ЄС [8]. У Концепції адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, схваленій постановою Кабінету Міністрів України від 16.08.1999

№ 1496, адаптація законодавства тлумачиться як процес «зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС» [9]. Натомість відповідно до розділу II Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої законом України від 18.03.2004 № 1624-IV, адаптація законодавства визначається як планомірний процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність до *acquis communautaire* (у перекладі французькою мовою «надбання (доробок, здобуток) Співтовариства»), тобто правової системи Європейського Союзу, що охоплює акти законодавства ЄС (але не обмежується ними), ухвалені в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики і політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ [10].

Наголосимо, що в доктринально-правовому вимірі феномен *acquis communautaire* є ширшим, аніж правовий концепт «законодавство ЄС». Використання юридично коректної категорії *acquis communautaire* об'єктивно зумовлюється відсутністю законодавства Європейського Союзу у класичному формально-юридичному сенсі як сукупності нормативно-правових актів, ухвалених уповноваженими органами публічної влади з дотриманням відповідної процедури їх ухвалення та застосування. Використання поняття «законодавство Європейського Союзу» децю звужує сфери адаптації законодавства України, оскільки ним не охоплюються установчі договори ЄС, загальні принципи права ЄС, прецедентні рішення Суду ЄС і «м'яке право» (акти, що не мають юридично обов'язкової сили). Джерелами *acquis communautaire* є первинне (установчі договори, угоди про приєднання нових держав-членів, міжнародні договори між державами-членами з питань, віднесених до компетенції ЄС) і вторинне (акти, ухвалені інституціями ЄС для забезпечення реалізації установчих договорів) законодавство Європейського Союзу, а також сукупність актів незобов'язального характеру, доктринальних положень, рішень Суду ЄС та укладених європейськими співтовариствами рекомендацій і домовленостей, що беззастережно сприймаються державами-членами та державами-аплікантами на вступ до Європейського Союзу. Система *acquis communautaire* охоплює нормативний (правові доктрини, юридичні норми й принципи) та організаційний (сукупність правових інституцій) компоненти. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС визнається «пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу», що, у свою чергу, є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики. Натомість державна політика України щодо адаптації законодавства як складова частина правової реформи полягає у забезпеченні єдиних підходів до нормопроекування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, а також «створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроектного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України» [10].

У вітчизняній юридичній науці останнім часом здійснюються спроби артикуляції догматико-теоретичних основ адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Поняття «адаптація» у широкому сенсі тлумачиться як еволюційний процес, спрямований на коригування поведінки суб'єктів або вдосконалення структури системи з метою нейтралізації потенційного або реального негативного зовнішнього впливу, підвищення рівня життєздатності й ефективності функціонування. Натомість дефініція «адаптація національного законодавства до законодавства ЄС» осмислюється у контексті її співставлення з вищеназваними спорідненими категоріями. Дослідники демонструють широкий спектр думок щодо визначення сутності адаптації національного законодавства до законодавства ЄС. Зокрема, наголошується на допустимості її інтерпретації як правового процесу використання міжнародного досвіду в національному законодавстві, одностороннього руху національної правової системи (включно із законодавством, правотворчістю, юридичною технікою, правозастосуванням) назустріч (або вслід) європейській правовій системі, пристосування чинних норм національного законодавства до норм законодавства ЄС відповідно до взятих державою міжнародних зобов'язань, комплексу односторонніх заходів із метою приведення національної законодавчої системи у відповідність до обов'язкового мінімуму законодавства Європейського Союзу (директив, рішень, регламентів, рекомендацій, резолюцій), зближення із сучасною європейською правовою системою шляхом поетапної новелізації національного законодавства (вдосконалення чинного законодавства та ухвалення нових нормативно-правових актів) з урахуванням *acquis communautaire* як сукупності спільних прав і взаємних зобов'язань країн-членів ЄС тощо.

Комплексний аналіз стану «євроадаптаційної» наукової дискусії дає підстави для узагальненого дефініціювання адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу як ґрунтованого на міжнародній угоді планомірного процесу (комплексу односторонніх заходів) узгодження (зближення, наближення, пристосування, перетворення, приведення у відповідність) нормативно-правових актів держави-реципієнта з європейськими стандартами (ідеалами) правового регулювання окремих видів суспільних відносин (правової регламентації пріоритетних сфер). Варто усвідомлювати, що про механічний юридико-формальний процес «правового запозичення» не йдеться, оскільки держава-реципієнт як повноправний член Ради Європи та низки інших європейських інституцій (програм) безпосередньо причетна до розробки й утвердження міжнародних та європейських принципів, норм і стандартів.

Адаптації законодавства притаманні такі характерні ознаки: вона є одним із засобів правової інтеграції та універсалізації права; здійснюється державою-кандидатом на вступ до Європейського Союзу на

підставі міжнародної угоди (залежно від ступеня імперативності міжнародно-правових норм може здійснюватися державою довільно на власний розсуд або з дотриманням чітко визначених строків виконання зобов'язань щодо транспозиції актів надбання Спільноти); є правотворчим процесом; має динамічний односторонній характер; не є всеосяжною, оскільки обмежується пріоритетними сферами, суттєвими для поглиблення економічної інтеграції та створення зони вільної торгівлі; спрямовується на досягнення приблизної адекватності (еквівалентності, ідентичності) законів; не передбачає механічного запозичення норм законодавства ЄС; ґрунтується на засадах поваги до національного суверенітету, добровільності, лібералізму, плановірності, цілеспрямованості, безперервності, системності та чіткого усвідомлення її відповідності фундаментальним загальнонаціональним інтересам; має випереджаючий характер; передбачає консолідацію зусиль усіх гілок державної влади; є соціально акцептованою. Адаптація законодавства є складовою політики добросусідства, що передбачає створення на європейському континенті зони процвітання та сприятливого середовища. Поглиблена економічна інтеграція об'єднаного спільними цінностями добросусідства «кола друзів» є неможливою без упровадження в окремих секторах економіки базових положень регламентів, рішень, директив і рекомендацій Європейського Союзу.

Процес адаптації складається з низки послідовних і безперервних етапів, що охоплюють перевірку (експертизу) проектів законодавчих актів на відповідність стандартам *acquis* ЄС, уніфікацію юридичної термінології (створення глосарію), новелізацію чинного національного законодавства шляхом ухвалення нових законів або внесення змін до чинних законів, розроблення й ухвалення підзаконних нормативних актів на їх основі та здійснення моніторингу правозастосовної діяльності.

Сучасна доктрина адаптаційної діяльності у сфері права передбачає три можливі рівні зближення національного законодавства із законодавством Європейського Союзу. По-перше, це «мінімальна адаптація», не пов'язана з перспективою набуття членства держави в Європейському Союзі. Вона охоплює важливі для налагодження економічного співробітництва окремі пріоритетні сфери (у першу чергу комерційне право, права людини, реформу системи правосуддя). «Помірна адаптація» здійснюється у контексті реалізації системних економічних і соціально-політичних реформ, пов'язаних зі створенням зони вільної торгівлі з Європейським Союзом, що забезпечує дію чотирьох базових європейських свобод (руху осіб, капіталу, товарів і послуг). Натомість «максимальна адаптація» має більш системний характер, оскільки зумовлюється перспективою членства в Європейському Союзі (після вступу держави до ЄС адаптація припиняється, надалі використовується більш ефективний механізм гармонізації законодавства) [11].

В Угоді про партнерство та співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами формально закріплено обопільну зацікавленість сторін у встановленні приблизної адекватності законів лише у пріоритетних сферах, важливих для функціонування спільного ринку й економічного та валютного союзу. Такий підхід унеможливилював набуття Україною обов'язку щодо всеосяжної імплементації європейських стандартів правового регулювання суспільних відносин. Фактично йшлося виключно про «мінімальну адаптацію», тобто обмежене (вибіркове, контрольоване, звужене, дозоване) зближення законодавства України із законодавством Європейського Союзу. Задекларований в Угоді «утилітарний» (технологічний, інструментальний, економічно зумовлений) підхід до визначення ступеня, глибини та інтенсивності сприйняття законодавства Співтовариства свідчив про першочерговий намір створити у стислі терміни правове підґрунтя для інтенсифікації торговельно-економічних контактів («економічного співробітництва»), охорони навколишнього середовища, підтримання «сталого і гармонійного соціального розвитку», «стимулювання гармонійного розвитку регіону» тощо. Водночас передбачене Угодою «перезавантаження» галузевого законодавства сприяло формалізації цивілізаційного проєвропейського вибору, дерадикації національної правової системи та коригуванню філософії державно-правового будівництва.

У Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу мета адаптації законодавства України до законодавства ЄС була сформульована у контексті доктрини «максимальної адаптації», тобто досягнення «відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом до держав, які мають намір вступити до нього» [10].

Примітно, що ані в Угоді про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС, ані в законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» чітких графіків адаптації законодавства передбачено не було. Як наслідок адаптаційна діяльність здійснювалася на основі принципу доцільності з урахуванням специфіки соціально-економічної ситуації в Україні та існуючих першочергових потреб.

Угода про асоціацію закладає новий формат відносин між Україною та ЄС, що передбачає перехід від принципів партнерства та співробітництва до якісного нового рівня політичної асоціації й економічної інтеграції. Угодою передбачено чіткі зобов'язання України щодо адаптації національного законодавства до законодавства ЄС на основі принципів демократії, верховенства права й поважання прав і свобод людини. У цьому документі адаптація розглядається як важливий правовий інструмент глибокої економічної інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС шляхом створення поглибленої

та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Зокрема, наголошено на нагальній необхідності «широкої регуляторної адаптації» законодавства України до *acquis* ЄС за визначеними в частині Угоди про економічне та секторальне співробітництво тридцятьма сферами правового регулювання, а також закріплено деталізовані переліки *acquis* ЄС, що підлягають впровадженню в Україні у визначені строки. Відповідно до ст. 114 Угоди закріплено два базові постульовані положення адаптації законодавства, а саме: Україна забезпечує, щоб існуючі закони та майбутнє законодавство поступово досягли сумісності з *acquis* ЄС; адаптація розпочинається з дати підписання Угоди й поступово пошириться на всі елементи *acquis* ЄС, зазначені у Додатку XVII «Нормативно-правове наближення» до цієї Угоди. Відповідно до п. 2 ст. 2 Додатку XVII встановлено, що якщо законодавчий акт є регламентом або рішенням ЄС, то він повинен стати як такий частиною національного законодавства України; якщо законодавчий акт є директивою ЄС, то за компетентними органами України залишається право вибору форми та способу його імплементації [7]. У Плані заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на 2014–2017 роки, затвердженому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р, міститься перелік понад 350 *acquis* законодавства ЄС, які мають бути транспоновані протягом двох-десяти років з моменту набуття чинності Угоди або окремих її положень [12].

Висновки. Резюмуючи, зазначимо, що генеза соціально-правового феномена адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу об'єктивно зумовлюється прагненням до легітимізації євроінтеграційного вектору державно-правового розвитку. Адаптація законодавства є динамічним планомірним одностороннім процесом приведення (зближення, узгодження, пристосування) законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність до *acquis* *communautaire* з метою подолання економічного «ізоляціонізму», усунення правових колізій, досягнення несуперечності законодавства й одноманітності правового регулювання окремих видів суспільних відносин. Адаптація законодавства не є всеосяжною та має переважно прикладний характер. Фактично вона є початковою стадією досягнення стану сумісності (сполучності, еквівалентності) із законодавством ЄС в окремих сферах, визначальних для поглиблення торговельно-економічних зв'язків і поступової інтеграції країни-реципієнта до внутрішнього ринку ЄС. Водночас адаптація законодавства є потужним засобом співставлення універсально-цивілізаційного та специфічно-національного розуміння права, досягнення концептуально-нормативної спільності правового регулювання, «перезавантаження» правової системи на європейських ліберальних інституційно-правових засадах та утвердження європейського праворозуміння. Адаптація законодавства концептуально повинна осмислюватися

у широкому контексті європейської правової інтеграції, що ґрунтується на цілісній стадійній тріаді «адаптація законодавства – гармонізація законодавства – уніфікація законодавства». Ефективність адаптаційно-правової діяльності залежить від наявності науково обґрунтованої доктрини формування «європейзованого» зовнішньоекономічного правового режиму, збалансованості відповідного інституційного механізму, соціальної акцептованості нормотворчої та правозастосовної діяльності й консолідації зусиль органів публічної влади та інститутів громадянського суспільства.

Список бібліографічних посилань: 1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>. 2. Про засади внутрішньої та зовнішньої політики: закон України від 01.07.2010 № 2411-VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>. 3. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: від 14.06.1994 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012. 4. Національна індикативна програма 2007–2010 // Європейський простір: сайт. URL: <https://eu.prostir.ua/data?q=235212&t=1>. 5. Національна індикативна програма на 2011–2013 рр. // Європейський простір: сайт. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/eu_ua/2011_enri_nip_ukraine_uk.pdf. 6. Щодо тимчасового застосування міжнародного договору: лист М-ва закордон. справ України від 30.11.2015 № 72/14-612/1-2980 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2980321-15>. 7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011. 8. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: указ Президента України від 11.06.1998 № 615/98 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/615/98>. 9. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: постанов Кабінету Міністрів України від 16.08.1999 № 1496 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-п>. 10. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: закон України від 18.03.2004 № 1624-IV // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>. 11. Рабінович М. Гармонізація законодавства України та ЄС: теоретичний аспект // Pravotoday.in.ua: юрид. портал. URL: <http://pravotoday.in.ua/ru/press-centre/publications/pub-466>. 12. Про імplementацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 № 847-р // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-р>.

Надійшла до редколегії 23.08.2016

Проневич А. С. Адаптация отечественного законодательства к законодательству Европейского Союза: доктринально-правовой аспект

*Осмыслено доктринально-правовой компонент сложного феномена адаптации законодательства Украины к законодательству Европейского Союза. Особое внимание уделено определению характерных черт адаптации законодательства, анализу нормативно-правовых основ приближения законодательства к *acquis communautaire*, характеристике апробированных моделей адаптации законодательства и выявлению прикладного значения адаптации законодательства в приоритетных сферах.*

Ключевые слова: адаптация законодательства, *acquis communautaire*, адекватность законов, аппроксимация, гармонизация законодательства, приоритетные сферы адаптации законодательства.

Pronevych O. S. Adaptation of national legislation to European Union laws: doctrinal and legal aspect

*The researcher has examined doctrinal and legal component of the complex phenomenon of adaptation of Ukrainian legislation to the European Union laws. Particular attention is paid to the elucidation of the characteristics of the adaptation of legislation, analysis of normative and legal principles of approximation of Ukrainian legislation to the *acquis communautaire*, the characteristics of tested models of the adaptation of legislation, clarifying practical significance of the adaptation of legislation in priority areas.*

*It has been emphasized that adaptation of legislation is a dynamic systematic sided process of harmonization (convergence, alignment, adjustment) of Ukrainian laws and other normative and legal acts in line with the *acquis communautaire* in order to overcome economic “isolationism”, eliminating conflicts of law, achievement of consistency of legislation and uniformity of legal regulation of certain types of public relations. Adaptation of legislation is not comprehensive and mainly has applied nature. In fact, it is the initial stage of attainment of compatibility (reconcilability, equivalence) with the EU laws in certain areas, defining for deepening trade and economic relations, the gradual integration of the recipient country to the EU internal market. Adaptation of legislation should be conceptually comprehended in the broader context of European legal integration that is based on an integrated phase triad “adaptation of legislation – harmonization of legislation – unification of legislation”.*

The effectiveness of adaptive and legal activities depends on the availability of scientifically grounded doctrine of forming “Europeanized” foreign economic legal regime, balancing appropriate institutional mechanism, social emphasis of legislative and law enforcement activities, consolidation of efforts of public authorities and civil society institutions.

Keywords: adaptation of legislation, *acquis communautaire*, approximate adequacy of laws, approximation, harmonization of legislation, priority areas for laws adaptation.

